

Vsebina:

- Gradivo za zgodovino Bleda (2): Listina škofa Henrika iz leta 1185
 - Berem – Bereš – Berimo skupaj BLED
 - Novim prireditvam naproti
 - Nespregledano
-

LISTINA ŠKOFA HENRIKA IZ LETA 1185

Leta 1185 je briksenski škof Henrik dal izstaviti listino, v kateri je zabeležil darovnice za Marijino cerkev na blejskem Otoku. Vse darovnice se nanašajo na kraje, ki so blizu Bleda. Posesti so darovali različni ljudje, briksenski in drugi ministeriali, svobodni plemiči, duhovniki, grofje. Listino je objavil Leo Santifaller v diplomatariju *Die Urkunden der Brixner Hochstifts-Archive 845-1295 (Innsbruck 1929)*, prevod pa je objavil Franc Gornik v knjigi *Zgodovina blejske župnije (Celje 1990)*. Predstavljamo vam Santifallerjev prepis in zaradi lažjega razumevanja nekoliko modificiran Gornikov prevod listine.

Prepis listine:

In nomine domini Heinricus dei gratia Brixinensis episcopus universis Christi fidelibus tam futuris quam presentibus notum esse cupimus, quod ad petitionem dilecti fratris nostri Gerungi venerabilis prepositi sancte Marie in lacu Veldes pio affectu eidem loco stabilivimus, quicquid a predecessoribus nostris Brixnensibus episcopis et a nobis nec non et a ministeriabus ecclesie nostre aliisque fidelibus bone voluntatis predicto loco collatum est vel in posterum conferetur ad honorem perpetue virginis famulis dei proventurum. De collatis vero hec sunt: a venerabili et beate memorie Hartmanno Brixnensi episcopo duo mansi apud Sepach cum familia utriusque sexus, ibidem quattuor mansi in dotem eiusdem loci sunt dati: Cunradus Kuco duos viros fratres Alberonem videlicet et Rudolfum et tres mulieres Goztinch et duas eius sorores in manu eiusdem venerabilis ac beati Hartmanni episcopi resignando predicta mancipia eidem loco donari rogavit quod et factum est; Eberhardus quoque miles et uxor eius Mahthildis de Goriath feodum, quod in loco Corith habuerunt, eidem episcopo resignantes predicto loco tradiderunt, quod etiam factum est; dominus Otto Brixnensis aliquando electus duos mansos in loco, qui dicitur Podesich, eidem loco donavit. Nos quoque factum eorum approbantes et omnem locum in honore sanctorum et precipue ad honorem sancte et gloriose virginis Marie constructum promovere et meliorare intendentes duos mansos Sepach ad utilitatem eiusdem ecclesie cum mancipiis istis Berenhardo scilicet et fratre eius Laurentio Petrocha cum liberis suis tradidimus. Nobilis etiam presbiter quidam nomine Wolfkanh quinque mansos ex utraque parte Sowe Pitenach sitos pro remedio anime sue potenti manu donavit. Popo quoque ministerialis de Veldes mansum unum apud Hohenpkukken situm eidem ecclesie contradidit, milites etiam eius Engelbero et Ekkerich voluntate ipsius mansum unum eidem loco tradiderunt; Rudegerus etiam de Poleschyz ministeriales ecclesie nostre quattuor agros in loco qui dicitur Zake cum molendino Sepach nobis resignando eidem loco tradi postulavit, quod et fecimus;

comes quoque Henricus de Ortenburch mansum unum apud Hohenbrukken eidem loco donavit. Ut autem eadem donatio a posteritate nostra inviolata (perse)veret, hanc inde paginam conscribi fecimus et sigilli nostri impressione signavimus. Dat. anno dominice incarnationis MCLXXXV, III non. decemb., indictione III, anno ordinationis domini Henrici venerabilis episcopi Brixinensis VII. Actum Veldes; feliciter Amen.

Von anderer doch nicht viel späterer Hand folgt:

Ego Levkardis de Antro dedi pro remedio anime mee (et antecess)orum meorum libere Mariam filiam Pernardi de Scela et successorum eius sancte Marie in Verde solventem anuatim III den.

Orig. perg. v škofijskem arhivu v Briksnu, Bischöfliches Hofarchiv, Ob. Arch. Urk. n. 23. Obj. Santifaller, Die Urkunden der Brixner Hochstifts-Archive (845-1295), Verlag Wagner – Innsbruck 1929, 54s, št. 46.

Prevod listine:

V imenu Gospodovem, Henrik, po milosti božji briksenski škof. Vsem vernim kristjanom, tako prihodnjim kakor tudi sedanjim želimo naznaniti, da smo na prošnjo našega ljubega brata Gerunga, častitega prošta pri sv. Mariji na Blejskem jezeru, v znak pobožnosti potrdili to, kar so imenovanemu kraju darovali naši škofovski predniki in mi, pa tudi ministeriali naše cerkve in drugi verniki. To potrdimo z namenom, da bi tudi v prihodnje darovali v prid božjim služabnikom.

Med darovanim je bilo naslednje:

Častiti in blaženega spomina briksenski škof Hartman je daroval dve kmetiji na Mlinem z družino obojega spola, in ravnoram še štiri kmetije v last istega kraja.

Konrad Kuko je prosil, da bi smel darovati istemu kraju dva moža, brata Alberona in Rudolfa ter tri ženske, Gostinč in njeni dve sestri, vse v roke častitega in blaženega škofa Hartmana, s tem, da se odreče imenovanim nesvobodnikom, kar se je tudi zgodilo.

Vitez Eberhard iz Gorij z ženo Matildo se je odpovedal pred istim škofom fevdu, ki ga je imel v Koritnem in prosil, naj se darovano izroči prej imenovanemu kraju, kar se je prav tako zgodilo.

Nekdanji izvoljeni briksenski škof Oton je istemu kraju daroval dve kmetiji v Bodeščah. Tudi mi potrjujemo njihovo dejanje in z namenom, da vsak kraj, postavljen v čast svetnikom in še posebej na čast svete in slavne device Marije, dvignemo in izboljšamo, prepuščamo v korist iste cerkve dve kmetiji na Mlinem z njihovimi nesvobodniki, to je z Bernardom in njegovim bratom Lovrencem Petroho in njunimi otroki.

Plemeniti duhovnik z imenom Volbenk je za rešitev svoje duše z darežljivo roko daroval pet kmetij na obeh straneh Save na Bitnjah.

Ministerial Popon z Bleda je prepustil isti cerkvi kmetijo v Mostah, tudi njegova viteza Engelbero in Ekkerich sta po njegovi volji darovala kmetijo v istem kraju.

Ministerial naše cerkve Rudiger s Poljšice je prosil, naj štiri njive v Zaki skupaj z mlinom na Mlinem izročimo istemu kraju, s tem, da se jim je pred nami odpovedal. To smo tudi storili.

Tudi grof Henrik Ortenburški je daroval istemu kraju eno kmetijo v Mostah.

Da bi to darovanje ostalo nedotaknjeno pri naslednikih, smo dali napisati to pismo in ga pečatili z našim pečatom.

Izdano v letu Gospodovega učlovečenja tisoč in stopetinosemdesetega leta, tretjega decembra, v tretji indikciji in sedmem letu posvečenja gospoda Henrika, briksenskega škofa. Izvršeno na Bledu. Amen.

Na koncu je od druge roke pripisano:

Jaz Leokarda iz Jame (z gradu Kamen pri Begunjah) sem svobodno podarila za rešenje svoje duše in duš svojih prednikov sveti Mariji na Otoku Marijo, hčer Bernarda s Sela, ki na leto plačuje tri denarje, in njene naslednike.

(Pečat, pritisnjen na pergament, je slabo ohranjen).

Stane Adam

BEREM – BEREŠ – BERIMO SKUPAJ BLED

Ste že slišali za igro »*Die Weiber von Veldes*«, *Srčne Blejke*, *Junaške Blejke* iz leta 1868, prevedeno v slovenščino 1871 in predelano (Jože z Jezera) leta 1912. Bi sodelovali v projektu, ki bi omogočil postavitev te igre? Ali veste, kdo vse je sanjal in pisal o Bledu? Bi nam radi govorili o tem in zvedeli še kaj več? Tako je na prvo srečanje vabila mentorica krožka, Blejka Ana Marija Kovač. Od 20. aprila 2000 se dvakrat mesečno srečujemo v Knjižnici Blaža Kumerdeja na Bledu. Manca Košir nas je v *Reviji o knjigi št. 34* imenovala prebujeni otroci, ki nočejo domov.

Študijski krožek **Berem – Bereš – Berimo skupaj BLED** združuje ljudi, ki prihajajo iz različnih družbenih okolij, povečini domačine, tudi starejše. Vse pa povezuje naklonjenost knjigi in branju in zavezujoč odnos do domačega kraja. Smisel, namen in cilj blejskega krožka je neformalno učenje iz zgodovine Bleda in okolice, ohranjanje spomina in skrb za zaščito in oživljanje ostankov kulture prednikov. Dogodek, ki potrjuje, da je še vedno prisotna zavest o pomembnosti splošnih temeljev omike za vsakršno delovanje, je bilo odkritje spominske plošče na rojstni hiši Blaža Kumerdeja v vasi Zagorice na Bledu 6. aprila letos.

Dušan Merc, slovenski pisatelj in ravnatelj ljubljanske šole na Prulah, je v uvodnem govoru rekel tudi tole: »... Če pomislimo, da smo prisotni ob odkritju spominske plošče jezikoslovcu in pedagogu, vemo, da podeljujemo posebno pozornost tistemu, kar nas posebej določa: jezik in vzgoja ... Gre za to, da se z vsakodnevnim srečevanjem s takšnim opomnikom vedno znova zavemo, kdo smo. Dalj ko stoji, bolj bo postajal del nas samih, del našega notranjega zavedanja, da so tukaj še prostori, na katere smo lahko ponosni. In če se Bled deklarira in bi rad postal zopet svetovljanski, potem je biti avtentičen, tako ob celi tej ulici kmečkih hiš, tako z vasjo Mlino ali Gradom, takšnimi kot so, edino možno.«

Danijela Leskošek

NOVIM PRIREDITVAM NAPROTI

Vsako leto od oktobra do maja knjižnica pripravi pester program, namenjen tako odraslim kot otrokom. Program redno poteka v treh enotah, v ostalih pa priložnostno. Obseg programa je pogojen s prostorskimi zmožnostmi posamezne enote: v knjižnici v Radovljici imamo posebno kot amfiteater oblikovano dvorano in ločeno pravljlično sobo, na Bledu »razdremo« čitalnico, prinesemo stole ..., v Bohinjski Bistrici pa z lutkovnimi prireditvami gostujemo v dvorani kulturnega doma, pravljice pa potekajo v močno premajhni knjižnici.

V **Knjižnici v Radovljici** smo za otroke rezervirali četrtekove popoldneve, ko si ob 17. uri lahko ogledajo lutkovno, gledališko ali drugačno predstavo, prisluhnejo pravljici, spoznajo pisatelja, se udeležijo delavnice ... Za odrasle pa smo rezervirali torkove večere, ko ob 19.30 prisluhnejo predavanju, potopisu, literarnemu večeru ... Vsak tretji četrtek v mesecu ob 10.30 pa se v knjižnici srečamo in se ob kavi in čaju pogovarjamo o zanimivih novih in malo manj novih knjigah. In imamo se o čem pogovarjati, saj knjižnica kupi vsak mesec okoli 200 novih naslovov knjig.

V **Knjižnici Blaža Kumerdeja Bled** smo prireditvam namenili petkove popoldneve in večere – vsak tretji petek v mesecu. Otroci lahko ob 17. uri prisluhnejo pravljici, si ogledajo lutkovno ali gledališko predstavo, se udeležijo delavnice, odrasli pa ob 19.30 prisluhnejo predavanju, potopisu ali literarnemu večeru.

V **Knjižnici v Bohinjski Bistrici** programi za otroke potekajo ob sredah popoldne – vsako prvo sredo v mesecu si bodo lahko ogledali lutkovno, gledališko ali drugačno predstavo, vsako drugo sredo pa prisluhnili pravljici ali se udeležili delavnice. Dobimo se ob 17. uri.

Poleg prireditev pripravljamo še priložnostne **razstave**, s katerimi opozorimo na posamezne pomembne dneve (mednarodni teden otroka, mednarodni dan knjig za otroke - 2. april; svetovni dan knjige – 23. april in slovenski dnevi knjige; kulturni prazniki, teden vseživljenjskega učenja ...), z veseljem pa pripravimo razstave v sodelovanju z vrtcem, šolo, društvom ..., kajti pokukati v njihov ustvarjalni svet je posebno doživetje in privoščimo ga širšemu krogu. Posebej pa smo ponosni na razstavo o preteklosti domačih krajev in ljudi, ki jo zdaj že nekaj let zapored pripravljata Stane Adam, raziskovalec radovljiške zgodovine, in mag. Jure Sinobad, zgodovinar in bibliotekar.

Božena Kolman Finžgar

NESPREGLEDANO

Aleš Dežman: Vztrajniki, Mladinska knjiga, Ljubljana 2001.

Pri založbi Mladinska knjiga je v zbirki *Prvenci* lani izšla pesniška zbirka Aleša Dežmana *Vztrajniki*. Njegova poezija je bivanjska izpoved mladega človeka in kar kipi od življenjske energije. Polna je metafor in nenavadnih besednih zvez. Avtor niza misel za mislijo v pesem brez ločil, le v bogastvo jezika. Kot pravi sam: »izbruhaj svet / položi besede na mizo / in jih premešaj / ne dihaš ti / jezik vulkan življenja / je tisti ki te diha«.

(I. R.)

Bogdan Kladnik: Bled, Založba Zaklad, Ljubljana 2002.

Številne knjige so že predstavile Bled kot čudovit in lep kraj, ki ga je vredno obiskati. Fotografije avtorjev Bogdana Kladnika in Roka Kaplana ter besedilo Irene Cerar samo še potrjujejo, da je Bled čudovit v vseh letnih časih, tako čudovit, da ga ni dovolj le obiskati, pač pa raziskati: ogled gradu, sprehod okoli jezera, obisk otoka, sam kraj - njegovi parki, vile, spomeniki ... In ko raziščemo Bled, raziščimo še okolico: Bohinjsko jezero, Slap Savica, sotočje obeh Sav, Pokljuko ... Fotografije imajo univerzalno govorico, besedilo pa je prevedeno še v angleščino, nemščino in nizozemščino. Razveseljivo je, da kar nekaj blejskih hotelov knjigo ponuja, vsaj na ogled, svojim gostom.

(B. K. F.)

Christopher Merrill: Ostali bodo samo žebliji, Cankarjeva založba, Ljubljana 2001.

Nekaj čisto drugega pa je knjiga ameriškega pesnika, prevajalca del Aleša Debeljaka in Tomaža Šalamuna, pisca knjige o nogometu ter od nedavnega direktorja mednarodnega pisateljskega programa na Univerzi Iowa Christopherja Merrilla, ki Bled omenja kot »letovišče blizu avstrijske meje«. Ostali bodo samo žebliji je potopis, ki opisuje Slovenijo in Slovence skozi »zahodnjaške oči« in ni nič kaj prizanesljiv. Christopher Merrill popisuje svoja srečanja in opažanja brez vljudnostne zadržanosti. Podoba Slovenije in zlasti Slovencev ni taka, kot želimo, da bi bila v očeh sveta. Tako nas je videl, tudi Bled, zahodnjak, tujec, Christopher Merrill in tako nas lahko vidi še kdo.

(B. K. F.)